

FSEK KAPSAMINDA ESER SAHİBİNİN MALİ HAKLARININ DEVRİ

Mali haklar FSEK md. 21,22,23,24,25 ve 45'te düzenlenmiştir. Bu haklar sınırlı sayı ilkesine (numerus clausus) tabidir. Bu haklardan birinin üzerinde tasarrufta bulunulması diğerini etkilemez, bu haklar birbirine bağlı haklar değildir.

Mali haklar: işleme hakkı, çoğaltma hakkı, yayma hakkı, temsil hakkı, umuma iletim hakkı, pay ve takip hakkıdır.

Eser üzerindeki mali haklar devir, rehin, haciz, hapis gibi işlemlere konu olabileceği gibi miras yoluyla intikal de edebilir niteliktedir.

Mali hakların devri oldukça katı şekil şartlarına tabiidir. Tasarrufun kapsamındaki haklar ve koşulların mutlaka açıkça belirtilmiş olması ve yazılı şekilde yapılması gerekmektedir.

FSEK md. 48/3'te "*Yukardaki fıkralarda sayılan tasarruf muameleleri henüz vücuda getirilmemiş veya tamamlanacak olan bir esere taallük etmekte ise batıldır.*" denilerek eser üzerindeki mali hakların devredilmesi veya lisans verilmesine ilişkin tasarrufta bulunulabilmesi için eserin vücuda getirilmiş veya tamamlanmış olması aranmaktadır.

FSEK 'te devir ve lisans bakımından aslen iktisap ve devren iktisap olmak üzere iki tip iktisap öngörülmüştür.

Aslen İktisap: Eser sahibinin kendisi veya eser sahibinin mirasçılarının mali hakları üzerinde tasarrufta bulunarak başkasına devir veya lisans vermeleri halinde devir veya lisans ilk elden verilmiş olduğu için aslen iktisap söz konusu olur.

Devren İktisap: Eser sahibinin kendisinden veya eser sahibinin mirasçılardan mali hakkı iktisap edenin bu hakkı başka bir üçüncü kişi ya da kişilere devretmesi veya lisans vermesi halinde devren iktisap söz konusu olmaktadır. Devren iktisap ile hakkı edinmiş olanın edindiği hakkı başkasına devretmesi veya lisans vermesi durumunda da devren iktisap söz konusu olur. FSEK md. 49/ 1'e göre "*Devren iktisapta, eser sahibinin veya mirasçılarının yazılı izni gerekmektedir.*" FSEK md. 49/ 2'ye göre de "*İşleme hakkının devrinde ise, eser sahibi veya mirasçılar devren iktisap eden kişinin ayrıca şahsını da onaylamalıdır.*"

Devir ve Lisans

Devir: FSEK md. 48/1 "*Eser sahibi veya mirasçıları kendilerine kanunen tanınan mali hakları süre, yer ve muhteva itibariyle mahdut veya gayrimahdut, karşılıklı veya karşılıksız olarak başkalarına devredebilirler.*"

Eser sahibinin kanunda sınırlı sayıda sayılmış olan mali haklarından birini veya birden fazlasını bir arada devretmesi halinde o hak veya haklar eser sahibinin malvarlığından çıkarak devralanın malvarlığına girer. Devralan bu hak üzerindeki tüm haklara devir ile sahip olmuş olur. Devir sözleşmesi yazılı olmalıdır ve hangi hakların ne şekilde devredileceği açıkça belirtilmelidir. FSEK md. 52'ye göre "*Mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olması ve konuları olan hakların ayrı ayrı gösterilmesi şarttır.*" Dolayısıyla genel bir şekilde, hangi hak ya da hakları devrettiği net bir şekilde belirtilmeksizin "Mali haklarımı devrediyorum." gibi genel bir ifade kullanılamaz. Hangi hakların devredildiği açıkça ve tek tek belirtilmelidir. Mali haklar sınırlı süreli veya sınırsız süreli olarak da devredilebilir. Mali hakkın devri dolayısıyla bir bedel ödenmesi zorunlu değildir.

Bir ya da birden çok mali hakkı devralan kişi devralmış olduğu bu mali hakkı başkasına devretmek isterse eser sahibinin veya duruma göre eser sahibinin mirasçılarının onayını almak zorundadır. FSEK md. 49 “*Eser sahibi veya mirasçılardan mali bir hak veya böyle bir hakkı kullanma ruhsatını iktisap etmiş olan bir kimse, ancak bunların yazılı muvafakatiyle bu hakkı veya kullanma ruhsatını diğer birine devredebilir.*”

Lisans: FSEK md. 48/2 “*Mali hakları sadece kullanma salahiyeti de diğer bir kimseye bırakılabilir. (Ruhsat).*” Eser sahibi tarafından mali haklardan biri veya birden fazlası bakımından bir başkasına lisans tanınması durumunda bu tasarrufun konusunu oluşturan söz konusu mali hak veya haklar eser sahibinin malvarlığında kalır. Ancak kendisine lisans tanınan söz konusu mali hak veya hakları kullanma ve semerelerinden yararlanma yetkisine sahip olmuş olur. Lisans sözleşmesiyle devredilen söz konusu mali hak ya da hakların kullanım hakkıdır. Dolayısıyla mali hak eser sahibinin malvarlığında kalmaya devam eder.

FSEK’in “Ruhsat” başlıklı 56. Maddesi:

“Ruhsat; mali hak sahibinin başkalarına da aynı ruhsatı vermesine mani değilse (basit ruhsat), yalnız bir kimseye mahsus olduğu takdirde (tam ruhsat) tır.

Kanun veya sözleşmeden aksi anlaşılmadıkça her ruhsat basit sayılır.

Basit ruhsatlar hakkında hasılat kirasına, tam ruhsatlar hakkında intifa hakkına dair hükümler uygulanır.”

FSEK md. 56’ya göre iki tip lisans öngörülmüştür: tam (inhisari) lisans ve basit (inhisari olmayan) lisans

- **Tam lisans:** Mali hakkın kullanılması yalnız bir kişiye aittir. Aksi kararlaştırılmadığı takdirde mali hakkın sahibi başkasına tam lisans verdiği durumda kendisi de bu mali hakkı kullanamayacaktır.
- **Basit lisans:** Mali hakkın sahibinin bu hakkın kullanılması hakkını yani lisansını başka kişilere de tanıyabildiği veya tanıdığı kişiyle birlikte kendi de kullanabildiği hallerde basit lisanstan söz edilmektedir.

KAYNAKÇA:

- 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.3.5846.pdf>
- Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Devir ve Ruhsat, Fatih Fidan, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2009, Kırıkkale
<https://www.telifhaklaridernegi.org/fileSource/tezler/YLT-Fikir%20ve%20Sanat%20Eserleri%20Hukukunda%20devir%20ve%20ruhsat-FAT%C4%B0H%20F%C4%B0DAN.pdf>
- Fikri Hukukta Eser Sahibinin Mali Haklarının Korunması, Ayşenur Şahin, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2009, Erzurum
<https://www.atauni.edu.tr/yuklemeler/e56d77f2884b52273ebb5134566aa1a4.pdf>

- Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda Mali Hakların Tecavüzünde Hak Sahibine Sağlanan Hukuki Korunma, Ali Demirbaş, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Doktora Tezi, 2014, İstanbul
<https://nek.istanbul.edu.tr/ekos/TEZ/52744.pdf>